

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Quòd humilitas est magna sapientia. Cap. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

etiam fieri permittit. Quis non timebit te, o rex gentium? Quis iam non intelliget, tuam voluntatem, nostram esse humilitatem?

Alia tandem via est multo desiderabilior atque felicitior, qua Deus homines ad humilitatem incitare curat; ea autem est insulio intima consolationis. Nam pius ille Dominus, qui animas sanctas consolatur in secreto orationis, non ut eas perdat, sed ut magis magisque sanctificet, ita immissa luce suam benignitatem, & hominis indignitatem offendit, ut homo quo amplius recipit, venus se humiliet, & diuinis illustrationibus indignum existimet. Quod quidem fuit Isaia ore nuntiatum: Omnis, ait, vallis exaltabitur, & omnis mons & collis humiliabitur. Ille scilicet, qui intus est & paruulus, beneficio Dei, & gratiae, ac donorum insulione exaltatus, mons magnus virtute fiet. Hic autem mons factus abundantia diuinæ consolationis, dum humilitate creuerit, ex accepta consolatione in maiorem perfectionem assurgit. Nam cum feceris mirabilia, Domine, ut ait idem Propheta, non sustinebimus; à facie tuâ montes defluerunt. Quenam sunt ista mirabilia, nisi quod tu Deus deorum, Domine, ad nos pusillos, & nullius pretij descendas, quod ad nos in abdito cordis loquaris, quod delicias tuas esse nobiscum reputes; quod nos desiderio humanae consolationis vacuos, vix credibilibus, ab his, qui experti non sunt, consolationibus repleas: Cum hæc feceris, quis sustinebit? Quis quantumuis mons, quantumuis sanctus, atque perfectus, non liquebit? Quis non præ humilitate, quis non præ sui abiectione deficiet? Si de sursum super nos lapis, aut sagitta veniat, quasi naturaliter contabimur, & cadimus in terram, & sic absque læsione nos mansuros putamus. Ita cum radius, aut fulmen diuinæ consolationis de supernis ad nos descendit, erudiente nos Deo, humilitate deprimitur, ut sine periculo tam ineffabili dono perfruamur. De hac humilitate Bonauentura illud Ecclesiastici interpretatur: Tripliciter sol exurens montes, radius igneus exufflans, & resurgens, radius suis obæcat oculos. Spiritus enim diuinus, vel eius consolatio exurit montes tripliciter, quia memoriâ sanctis cogitationibus replet; illuminat intellectum, & inflammat voluntatem. Claritate autem sua obæcat oculos: nam aucta in nobis luce cœlesti, que quam patum sciamus, & finis, aperit, omnis antea concepta præsumptio lassescit. Cum ergo prope Dominum nos esse cognoscimus, cum eius præsentia consolamur, tum Babylon superbia cadit, & omnis elatio & arrogantia discedit. Tunc Angelus diuini instinctus ad nos venit, & piscinam cordis nostri mouet, ut ab omni tumore sanemur. Tunc vnus de Seraphim volans ad nos, calculo amoris Dei non solam linguam, sed & cor tangit, ut dum exterius verba humilis confessionis proferimus, interius de nobis ipsis humiliter sentiamus. Et certum est apud Patres, ac constitutum, consolationem, aut illustrationem, que suscipiendam non humiliat, sed in superbiam erigit, non à Deo, sed à malo spiritu proficisci. Eamque non veram, sed falsam consolationem esse, quam ad intentum nostrum nouit diabolus simulare, & veræ consolationis quasi obducto colore contegere. Si itaque tot modis mittitur Deus iustos suos ad humilitatem pertrahere, & tam admirandis ac variis itineribus ad sui ipsorum cognitionem adducere; quis non intelligat hanc virtutem esse Deo amabilissimam, nobisque apprime necessariam, sine qua nec bene cœlestibus donis, nec vitæ diturnitate vtimus: nec que re ad cogitamus, que legimus, aut audimus, probè intelligimus, nec flagellis, aut con-

solationibus ad salutem erudimur?

Quod Humilitas, est magna sapientia.

CAPVT VII.

I s, qua dicta sunt, lectis & animo comprehensis, statim quasiio humanum intellectum pulsat, quare Deus tam auidè in nobis humilitatem querat, & virtutem hanc quasi præ omnibus aliis sitiat? Quare ille, qui excelsus est, & sublimis, à nobis non celsitudinem mentis, sed abiectionem, non sublimitatem, sed humilitatem exquirat. Huius rei non vniam tantum, sed multas causas, dum eam inuestigamus, inuenimus. Ac prima sit, humilitatem, magnam esse sapientiam, que homines à cæcitate & caligine ignorationis abstrahat, & in clarissima quadam luce constituat. Christi Saluatoris nostri munus præcipuum fuit, homines sapientes facere, ab erroribus eripere, & viam illos veritatis edocere. Nam ille, qui verbum Patris est, quid in cordibus nostris nisi verba veritatis infunderet? Ille, qui sapientia est Dei omnipotentis, quid nobis nisi sapientiam instillabit, & ad viam prudentiæ attingendam inducet? Audi Israel mandata vitæ: & quis erit huius laboris fructus? Auribus percipe, ut scias prudentiam. Ipse Christus, est [vita nostra,] ut ait Paulus, cuius mandata hoc habent, ut homines de itineribus prudentiæ ac sapientiæ erudiant. Iuxta illud, quod de testimoniis ipsius Domini scriptum est: Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans paruulis. Et iterum: Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Merito que idem sanctus Propheta munus iusti autumat considerare, & loqui sapientiam. Os iusti, inquit, meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Lex Dei eius in corde ipsius, & non supplantabuntur gressus eius. Ita profecto est. Nam si os interius iusti, id est, mens eius, fuerit sapientiam meditata; si verba iusta, & diuina voluntati conformia ipse fuerit eloquutus: Si amorem suum in lege Domini collocauerit, & amorem terrenorum repulerit, tunc in via, quam in cœlum tendens conficit, non cadet, nec eum astus aduersarij decipiet. Quid amplius? Ioannes præcursor Domini eius aduentum præcessit, ut conuerteret corda patrum in filios, id est, mores sanctorum patrum ad iniquos filios transferret, & incredulos ad prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectam. Ex quo habemus iustorum prudentiam, siue sapientiam, homines perfectos facere, & ad imitationem Sanctorum adducere. Quæ cum ita sint, Christus, qui in hoc natus est, & in hoc venit in mundum, ut testimonium perhiberet veritati, hoc à nobis exigit, ut veritatem ab ipso traditam tenamus, & veram sapientiam ab ipso reuelatam ad discamus, & repellentes stultitiam ac cæcitatem, in conspectu eius sapientes simus. Quia ergo humilitas, sapientia est, & hæc ipsa sapientia quam Christus docturus aduenit, ideo in nobis tam sollicitè humilitatem curat, sine qua doctrinae suæ vacui manerimus, & legis suæ transgressores efficiuntur.

B

C

D

E

F

Baruch. 3.9.

Coloss. 3.4.

Psalm. 18.8.9.

Psalm. 36.30.

Luca 1.17.

Io. 18.37.

se ipsum;

Ierem. 48.
30.

se ipsum, nec alios agnoscit. Non quidem agnoscit se ipsum; nam de quodam superbo ait Dominus: Ego scio iactantiam eius, & quod non sit iuxta eam virtus eius, nec iuxta quod poterat, conata sit facere. Quod verò de superbo Moab dictum est, omnibus superbis conuenire certum est. Quantum autem superbus alios ignorat, qui dum se ipsam ceteris praefert, & Deum quodam modo impotentem, qui nullum ipso superbo maiorem creare potuit, & alios se maiores & meliores, in omnibus minores efficit? Stultus inepta cogitat, & non ratione, sed sensu ad concupiscendum fertur. Similiter superbus non nisi delicia, & ridicula de se ipso considerat, eosque sibi optat honores, quos non recta ratio, & adepta virtus illi, sed falsa persuasio propriae existimationis ascribit. Quid cogitabat de se Pharaon rex Aegypti?

Ezechiel.
29. 5.

Daniel. 4.
29.

Illud sanè, quod scriptum est in Ezechiel: Meus est fluuius, & ego feci me met ipsum. Quid autem Nabuchodonosor rex Babylonis: Illud certè Danielis: Nonne hæc est Babylon magna, quam ego edificauit in domum regni, in robore fortitudinis meae, & in gloria decoris mei? O egregias superborum cogitationes! Quas stultissimas esse, & non hominum, sed brutorum Dominus inflicta pœna declarauit, siquidem maxillis illius, sicut equo, aut mulo frænum iniect, & istum instar bouis scenum manducare præcepit. Stultus verba effundit insipientiæ plenissima, quibus alios maledicens, & infamia aspergens, se verò ipsum arroganter iactans, risum sibi, & contemptum, ac pœnam conciliat. De quo Salomon inquit, In ore stulti, virga superbiæ, quia sermone suo dignus efficitur, ut impostis plagis liuidus, & desolatus relinquatur, cum tamen labia sapientium, quæ modestè loquuntur, eos à pœna & malo custodiant. Si in ore stulti est virga superbiæ, in ore superbi quid erit nisi virga stultitiæ, ut stultus ex verbis superbus putetur, & superbus ex lingua stultus inueniatur? Chrysostronus multa congerit superborum verba, quibus suam stultitiam manifestant. Vnus eorum dixit: Inuenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum: & sicut colliguntur ova, quæ derelicta sunt; sic vniuersam terram ego congregavi, & non fuit, qui moueret pennam, & aperiret os, & ganniret. Alius dixit: In cœlum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum. Et alius: Quis est Deus, qui eripiat vos de manu mea? Rursus & alius: Quis est Dominus, ut audiam vocem eius; & dimittam Israel? Nescio Dominum, & Israel non dimittam. Hæc sunt verba stultorum, scilicet superborum, ut nemo ambigat, superbos & stultos vocibus & loquela nullo modo distare. At opera vtrorumque similia omnino sunt. Sicut enim stulti multa temerariè audent, ad quæ vires & talenta non habent: & videbis stultum de media plebe sumptum, qui vult populum regere, aut omnino ingnarum, qui in frequentissimo populo liberrimè incipit concionari: sic superbi multa aggrediuntur sibi impossibilia; quoniam nec vires propriae, nec gratia illis ad operandum data, sed falsa, quam de se habent, existimatio est agendorum mensura. Cum ergo superbi sint stulti, superbia ipsa quoddam genus stultitiæ est, valde pertimescendum, de quo sapienter dixit Chrysostronus: Quemadmodum corpus, commenturata complexione amissa, intemperatumque factum, quibusuis passionibus est obnoxium: ita & animus posteaquam prudentiam humilitatèque perdidit, habitum quandam nactus diuersum, infirmus, timidus, temerarius, ac stultus redditur, seque ipsum deinceps ignorat: quomodo quæ supra se sunt, cognoscat? Quemadmodum enim qui phrenesi la-

Prouer.
14. 3.

Isaia. 10.
14.

Isaia. 14.
13.

Daniel. 3.
15.
Exodi. 5.
2.

Chrysostr.
hom. 20.
ad Rom.

borat, cum seipsum non agnoscat, neque quæ ante pedes sunt, nouit. Et oculus cum ipse cæcus est, omnia reliqua membra in tenebris sunt: ita & cum arrogantia se habet. Vnde & iis, qui natura stulti sunt, miseriore sunt arrogantes. Equè siquidem risum mouent, atque æqua cum illis molestia laborant. Sed licet exorbitent, non aliter quàm illi, eorum tamen nemo miseretur, quemadmodum illorum. Pariter desipiunt cum illis, veniam tamen, quemadmodum illi, non merentur, sed solum exosi sunt. Hæc ille. Alia verò est maior huius stultitiæ miseria, multo grauior & infelicitior, quod superbi stultorum pœna dignissimi, ab hominibus sepe nec reprehenduntur, nec castigantur, immò potius laudibus effertur, ut grauius & acerbius in futura vita damnentur. Homines enim, superborum metu perculsi, & linguæ eorum ista perterriti, tutius sibi putant eos, licet fictè laudare, quàm indignationi ac moribus eorum exponi. Vidi impios sepultos, ait Salomon, id est, vitios obrutos, aut non vita, sed morte, & sepulchri fœtore dignos, qui etiam dum adhuc viuerent, in loco sancto erant, & tali loco digni censebantur, & laudabantur in ciuitate quasi iustorum operum; sed & hoc vanitas est. O quam inanis vanitas, quam iam propter vsum videndi non admiramur, quod impij in loco sancto constituantur, non quia digni, sed quia superbi, & quia procacius honores ambiunt, seque in functiones humilibus & sanctis debitas ingerunt! O quanta Ecclesiæ calamitas, quod mali omnium calculo contemptibiles, sicut ob merum à plurimis honorentur! Permittit ista Deus iustus & sapiens, tum ob alias causas prouidentiae suæ nobis occultas; tum ut superbi ipsi amplius contemptum sentiant, & abiectionem miseri status sui, quo puniendi sunt, grauius & intolerabilius ferant.

Iam manifestum est, humilitatem huic stultitiæ ex diametro oppositam esse sapientiam, qua Dei maiestatem & sublimitatem agnoscimus, nostram verò vilitatem, & infirmitatem aspiciamus; qua alios omnes saltem ex eo, quod à Deo habent, nobis præponimus, & ex eo ad minus, quod ex nobis habemus, nos vniuersis submittimus, qua de rebus nostris modestè loquimur, & aliorum dicta & facta, si digna sint laude, laudamus, sin minus, silentio contemimus: qua denique nostras vires metimur, & quid auxilij nobis tribuatur, discernimus, ne supra captum nostrum aliquid præsumamus. Hæc est illa vera fidelium sapientia, de qua Salomon ait: Vbi erit superbia, ibi erit & contumelia: vbi autem est humilitas, ibi & sapientia. Vel ut Hebræa habent. Venit superbia, & venit contumelia: & cum humilibus sapientia. Superbiæ comes est ignominia & contumelia, quia superbus mirabilia supra suum captum aggreditur, & dum eis non valet satisfacere, ab aliis temeritatis stultitiæque damnatur. Incipit turrim edificare, id est, rem magnam aliquam efficere, sumptibus necessariis minimè cõputatis, & cum eam perficere nequeat, omnes, qui vident, illudunt ei, dicentes: Quia hic homo cepit edificare, & non potuit consummare. Humilitatem verò comitatur sapientia, quoniam humilis à Deo sapientia donatur, ut in omnibus prudenter se gerat, & viribus Dei, non propriis fidens, quod aggressus est, feliciter perficiat. Illi, tanquam rerum cœlestium cognitione dignissimo, reuelat Deus mysteria Euangelij sui. Quod Christo materia fuit paternæ laudis, cum dixit: Confiteor, id est, gratias ago, & laudibus extollo te, Pater, Domine cœli, & terræ, quia abscondisti hæc mysteria regni cœle-

Ecl. 8.
10.

Prou. 11.
2.

Matth.
11. 25. 26.

stis

stis à sapientibus, & prudentibus,] ab his, qui superbe se de sapientia, & prudentia seculari iactabant, [& reuelasti ea paruulis,] iis nempe, qui humilitate, & sui desipientia sunt paruuli. Ita laudo te, ô Pater, immò & ita fit, ô amantissime [Pater, quoniam sic fuit placitum ante te,] & iuste placitum, vt superbi sapientiæ, sibi falso arrogatæ, per ignorantiam ac cæcitatem pœnas darent, humiles verò in præmium humilitatis suæ, qua seipso desipient, mysteriorum cœlestium cognitionem obtinerent. Illos Dominus à sua conuersatione repellit, & à vera luce, & sapientia elongat, semper desipiunt: istos in intimam familiaritatem admittit, & suorum arcanorum custodes facit, ideòque semper sapiunt. Vtrumque Salomon pulchra oppositione coniunxit: Ne xmulericis, inquit, hominem iniustum, nec imitris vias eius: quia abominatio Domini est omnis illudor, & cum simplicibus sermocinatio eius.] Expende tu, ô lector, an sit aliquis iniustior & iniquior superbo, qui non iam hominum diuitias diripit, sed gloriam & honorem Deo debitum suffurat. Hunc ergo Dominus abominatur, eius conuersationem execrabilem habet, ab eo sua secula abscondit, & in terra quadam caligine manere permittit. Simples verò, quos ab humilibus non discerno, familiarissimos habet, sua eis secreta reuelat, & à tali magistro ex professo docti, quid ni sapientissimi & illuminatissimi efficiantur?

Hi sunt profectò minimi illi, qui testimonio sapientis, vniuersis huius mundi sapientibus præferuntur. De quibus ait: Quatuor sunt minima terræ, & ipsa sunt sapientiora sapientibus. Formicæ, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi: lepusculus, plebs inualida, qui collocat in petra cubile suum: regem locusta non habet, & egreditur vniuersa per turmas suas: stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis.] Hunc locum venerabilis Presbyter, Beda, de iustis intelligit, qui ob humilitatem pusilli vocati sunt.

Vnde suam sic interpretationem ordit: Minores videntur in terra semper iusti, quàm reprobi, id est, humiliores, & huic mundo abiectiones: sed tamen sapientiores sunt sapientibus mundi, in eo quòd æterna & cœlestia bona sapiunt, ac pro his appetendis, quæ illi non norunt, aduersa quæque sæculi fortiter pati desiderant.] Iusti ergo ob humilitatem, aut veri humiles, & despecti in oculis suis quatuor animalibus comparantur, quæ sapientiæ imagine alia animalia præcellunt. Et meritò quidem, quoniam animalia hæc proprietatibus suis humilium qualitates exprimunt. Formicæ pusillæ sunt corpore, magnæ viribus, quæ onera duplo maiora se portant, populusque infirmus vocantur, quoniam ad maiora animalia collatæ imbecilles esse videntur. Hæ lætebras amant, & non nisi ad aliquid necessarium exeunt. In æstate cibaria parant, & in cellis promptuariis à se factis recondunt. Mortu secant, ne renascantur, madefacta sereno cœlo, ne putrescant, in medium proferunt: noctibus diebusque laborant, & mutuo se iuant, vt vicaria ope distiores euadant. O magnam sapientiam pusillorum animalculorum, quam humilis non à formicis, sed à Deo ipso humilium præceptore hausit! Ille externa specie paruus est, nec enim resistit malo; immò si quis percutit illam in dexteram maxillam, præbet ei & aliam] cui ab hominibus laudari non placet, sed virtute magnus, qui in Deo confusus, ardua ac diffi-

ilia, si ad ea vocetur, absque vlla trepidatione præsumit. Libenter abscondus manet, sed si gloria Dei ac proximorum vtilitas postulet, in publicum prodire, & inter magnos huius mundi loqui non metuit. Dum vita comes fuerit, quæ sibi pro ætate conceditur, dum se pauperem putat, merita parat, quibus in hyeme mortis ditescat. A meritis suis omnia superflua, & vanæ ostentationi seruituti refecat, ne germen inanis gloriæ pullulascat. Si opera, quæ fecit, aliquas imperfectiones habeant, consumendas iustitiæ Soli præsentat. Semper laborat, quia nunquam se satis perfectum existimat. Et iuari ab aliis non refugit, quia in re-ctè factis nullum sibi honorem inquit. Annon videtur tibi iste sapientior mundi sapientibus, cui tanta congregandorum meritorum accessit industria?

At ampliores sapientiæ diuitias congregauit, quas lepores, vel cuniculi, vel erinacii delignant. Hæc enim animalia suam (docente natura) infirmitatem agnoscunt, & ideo in tutissimas petrarum cauernas se recipiunt, vt se à fortioribus tueantur. Hos quoque imitatur humilis, verè lepusculus plebs inualida, qui proprias iniurias non vlscitur, nec mundi sollicitudinibus oneratur. At collocat in petra cubile suum. Nonne Christus petra? Et quidem firma satis & tuta, aduersus quam omnes inferi potestates præualere non possunt. Humilis hanc petram inhabitat, in ea nidum suum collocat, vt quas, cœli secula formica, diuitias congeffit, ab aduersariis eas volentibus deprædari defendat. Cuiusdam humilis vox est: Dominus petra mea, & robur meum, & saluator meus. Dominus fortis meus, sperabo in eum: scutum meum, & cornu salutis meæ: eleuator meus, & refugium meum, saluator meus, de iniquitate liberabis me.] Qui & alio loco ait: Esto mihi in Deum protectorem: & in domum refugij, vt saluam me facias. Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries me.] Hæc eadem humilis quisque proclamat: Mihi fugienti, tu Domine, petra es, in qua consisto; mihi trepidanti arx munitissima es, cuius protectionis muris cingor, atque defendor: mihi opem imploranti liberator es, cuius iniuncta potentia ab vnguibus leonum, me persequentium, eripior. Si infirmus sum & impotens, nihil curo, quia tu fortis meus es: si solitarius relinquo, nihil refert, quia tu spes mea es: si hostes ignita tela in me iaculentur, alacer sum & securus, quia tu scutum meum es: si in me facto impetu iurant, eos facile in fugam conuerto, quoniam hæc gladij & lanceæ, in manu mea es. Nec solum ab hostibus, verum & (quod magis est) ab innumeris peccatis, & iniquitatibus meis, & à pœnis commertis me liberabis, quoniam tu es asylum sanctissimū, à quo nec cum piaculo me aliquis potest auellere; tu latibulum meum, in quo nemo me inueniet; tu saluator meus, cuius merita, mihi à te ad satisfaciendum prærogata, nullus valebit præripere. Esto igitur mihi, quod tu naturaliter es. Esto, inquam, mihi protector arcens à me mala; esto vmbra culum, aut domus refugij, seruans bona, vt quasi dux viæ deducas me in semita mandatorum tuorum, & quasi pastor bonus, qui animam posuisti pro ouibus tuis, pascas me. Profectò humilis sapientiæ, & lucis diuinæ plenus est, qui non contentus quæstis opibus animæ suæ, talem locum habitandum elegit, in quo se, & eas integras, illæsâque seruaret.

Prov. 3.
31.

Prov. 30.
24, 25,
26, 27.

Beda ibi.

Matth. 5.
39.

2. Reg. 22.
2, 3.

Psal. 30.
3, 4.

Est

Est etiam aliud sapientiae eius, & humilitatis insignae, quia non coactus, sed spontaneus seruat in congregatione concordiam. Idque tertium animal, nempe locusta, delineat, quae nec regem, nec ducem habeat, turmatim tamen ad cibum quaerendum egreditur, & ordinem exercitus sine ulla perturbatione sectatur. Talis est humilium congregatio, quorum quilibet, cum se sibi metipsum sufficientem non reputet, aliorum fratrum iuamen poscit, & eis charitatis vinculo vniti contendit. Est quasi regem non habeat, quia non timore Praelati, sed amore fratrum, & notitia suae necessitatis edoctus, pacem cum aliis tenet, & ab omni discordia & singularitate discedit. Per turmas humiles egrediuntur, quoniam licet in studiis spiritualibus aequales non sint, sed vnus magis, alius minus dono diuinæ familiaritatis emineat, tamen in labore corporis, & externa obseruantia disciplina nemo se subtrahit, sed vniuersi ac si aequales meritis essent, socialiter viuunt. At quid quod locustae fruges absumunt, agrorum segetes populantur, & famem ac pestem inducunt? Ita & hi pusilli (asserit Beda) infatigabili instantia conseruerunt Christo militare, & male pullulantia germina carnalium voluptatum absumere. Haec sunt fruges pessimae, quas terra cordis nostri mille occasionibus decurrentibus irrigata profert, quae si a sensibus & appetitibus subtrahantur, famem quidem sentiunt, sed cui donorum spiritualium abundantia succedit. Nec mirum quod infesta animalia humiles signent, quae, secundum Gregorium, praeprorem ipsum humilium, scilicet Christum significant. Exponens enim illud Davidis: Sicut umbra ablatum sum, & excussus sum sicut locustae, sic ait: Teneri a persecutoribus vsque ad mortem pertulit, sed sicut locusta excussus est, quia ab eorum manibus saltu subita resurrectionis euolauit. Quin & ipsi iusti, qui humiles sunt, locustarum nomine signati sunt, dicente Augustino, quod excussi sunt, id est, fugati a persecutoribus, quorum vel multitudinem significare voluit nomine locustarum, vel quod transierunt de loco in locum. Sunt igitur humiles sicut locustae, in hoc quod sunt animalia munda, in hoc, quod a rebus terrenis ad desideria caelestia saluunt, in hoc quod non timore superioris alicuius oppressi, sed propriae imbecillitatis cognitione incitati, non soliuagi, sed aliis aggregati procedunt.

Psal. 108.
23.
Greg. 31.
mor. 1. 12.

Aug. ad
Psal. 108.
exp. 1. 2.

Beda.

Postrema tandem pars sapientiae humilium est, quod ubi verus sit honor, intelligit, ubi solida sit gloria, cognoscit, pro hac laborat, & fucatum ementiumque honorem huius mundi contemnit. Hanc significat quantum animal, de quo dicitur: Stellio manibus nititur, & moratur in adibus regis. Stellio namque, quod est genus quoddam reptilis, lacertae simile, tergo quasi stellis quibusdam depictum, quid nisi humilem significat, quod praehumilitate in infimo loco sedet, sed virtutibus suis quasi stellulis quibusdam splendet? Hic ergo licet parum valeat, licet nihil sapiat, illud tamen didicit mundum ridere, suos honores, & dignitates fugere, ac summum honorem (sicut verè est) Dei amicitiam & familiaritatem reputare. Pro hac se quaeque manibus nititur, & summis conatibus, ac desideris hunc verum honorem, hanc veram gloriam obtinere conatur. Humiles ergo stellione significari docet Beda in hunc modum: Illorum stellio significat humilitatem, qui cum sint iuxta naturam tardi ingenio, solertia tamen industriae suae, vel ad diuinarum notitiam scripturarum, vel ad virtutum gratiam, quibus ingressum regni caelestis mereantur, attingunt. Plerumque etenim aues, quas ad volandum penna subleuat, in inferioribus

resident. Et stellio, qui ad volatum pennas non habet, nitens manibus, regis aedificium tenet. Quia nimirum saepe ingeniosi quique, dum per negligentiam torpent, in prauis actibus remanent: & simplices, quos ingenij penna non adiuuat, ad obtinenda aeterni regni moenia virtus operationis leuat. Hæc ille. Constat ex his, humilitatem veram esse sapientiam, siquidem docet, opes caelestes lucrari, in habitatione tutissima, nimirum in Dei protectione, residere, fraternitatem diligere, & verum honorem a falso discernere. Humiles profecto sunt minimi terrae, quia nolunt in terra magni esse, ut magnitudinem habeant in caelis; sed sunt sapientiores sapientibus, quia illud sciunt virtutis summum, & ad illud aspirant, quod vani sapientes ignorant.

Humilitas denique non tantum vera sapientia est, sed & Christi sapientia est, quam ipse (ut iam diximus) in mundum veniens, suos fideles edocuit. Hanc nullus alius nisi ille, qui Deus verus est, superbos homines docere valuit, hanc qui discit, mentis caecitatem, & animi languorem deponit. Vnde Augustinus hanc Christi sapientiam admirans, sic ait: Video te, bone Iesu, oculis fidei, quos aperuisti mihi, tanquam in concione generis humani clamantem & dicentem: Venite ad me, & discite a me. Quid obsecro te, per quem facta sunt omnia, Fili Dei, & idem qui factus es inter omnia filius hominis? Quid ut discamus a te, venimus ad te? Quoniam sum mitis, inquit, & humilis corde. Hucine redacti sunt omnes thesauri sapientiae, & scientiae absconditi in te, ut hoc pro magno discamus a te, quoniam mitis es & humilis corde? Itane magnum est esse paruulum, ut nisi a te, qui tam magnus es, fieret, disci omnino non posset? Ita plane. Non enim aliter inuenitur requies animae, nisi in quieto digesto timore, quo magna sibi erat, quando tibi sana non erat. Audiant te, & veniant ad te, & mites atque humiles esse discant a te, qui misericordiam & veritatem tuam requirunt, tibi viuendo, non sibi. Audiat hoc homo laborans & oneratus, qui sarcina premitur, ut oculos ad caelum leuare non audeat, percutiens peccatus ille peccator, & propinquans de longinquo. Audiat Centurio, non dignus, ut eius tectum subintret. Audiat Zachaeus maior publicanorum quadruplum restituens lucra damnabilium peccatorum. Audiat mulier in ciuitate peccatrix, tanto lacrymosior pedibus tuis, quanto fuerat aliena vestigiis tuis. Audiant meretrices & publicani, qui Scribas & Phariseos praecedunt in regnum caelorum. Audiat omne genus agrotorum, cum quibus tibi pro crimine sunt obiecta conuiuia, videlicet quasi a sanis sibi, sed non tibi, qui te medicum non requirebant, cum tu non veneris vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. Omnes hi cum conuertuntur ad te, facile mitescent, & humiliantur coram te, memores iniquissimae vitae suae, & indulgentissimae misericordiae tuae, quia ubi abundauit peccatum, superabundat & gratia. His verbis Augustinus primum omnes generaliter ad hanc scientiam humilitatis ad discendam vocauit, sed solos hucusque peccatores sigillatim expressit. Non quia illi soli, & non iusti, qui semper studiosè vixerunt, virtute humilitatis indigeant, sed quia hi alia ratione ad humilitatem incitandi sunt, & proposita ante oculos eorum alia veritate vocandi. Illi humilitatem discunt, quia peccauerunt; hi quia a Deo praeventi sunt, ne in peccata grauia deciderent. Illi se deiciunt, quia gratiam repulerunt; isti, quia humiliter de se sentiunt, quia patrarunt multa mala; isti, quia sine adiutore Deo non valuissent praestare

Aug. lib.
de virg.
c. 15. 20. 6.

Ibid. e.
37.

stare bona. Illi ut humilitatem discant mittuntur ad conuersos peccatores; isti uero mittuntur ad salutem peccatorum. Quare idem sanctus Pater pro iustis ad Christum loquens, hæc subdit: His in-clama, hi te audiant, quoniam tu mitis es & humilis corde. Hi quanto magni sunt, tanto humiliant se in omnibus, ut coram te inueniant gratiam. Iusti sunt: sed nunquid sicut tu iustificans impium? Casti sunt: sed eos in peccatis matres eorum in ueteris aluerunt. Sancti sunt: sed tu etiam Sanctus Sanctorum. Virgines sunt: sed nati etiam ex uirginibus non sunt. Et spiritu & carne integri sunt: sed Verbum, caro factum, non sunt. Et tamen discant non ab eis, quibus peccata dimittis, sed a te ipso, Agno Dei, qui tollis peccata mundi, quoniam mitis es & humilis corde. Non ego te, anima pie pudica, quæ appetitum carnalem nec usque ad concessum coniugium relaxasti; quæ discessurum corpus nec successori propagando indulgisti; quæ fluitantia membra terrena in cæli consuetudinem suspendisti: nec ego te ut discas humilitatem ad publicanos & peccatores mitto, qui tamen in regnum cælorum præcedunt superbos, non te ad hos mitto. Indigni sunt enim, qui ab immunditiæ voragine liberati sunt, ut ad eos imitandos mittatur illibata uirginitas: ad regem cæli te mitto, ad eum per quem creati sunt homines, & qui creatus est inter homines propter homines, ad speciosum forma præ filiis hominum, & contemptum à filiis hominum pro filiis hominum: ad eum, qui dominans Angelis immortalibus, non indignatus est seruire mortalibus.] Hactenus ille. Omnibus ergo sapientia hæc necessaria est peccatoribus & iustis: peccatoribus, ut superbia deposita, uestem sui conditoris & redemptoris induant: iustis uero, ne superbiendo, uestem iustitiæ deserant, & innocentiam, quam à principio acceperunt, amittant. Si ergo, o homo, peccator es, hanc sapientiam humilitatis discite, ut à cæcitate peccatorum, te Christo subiiciendo, libereris. Si uero iustus es, & iam hanc scientiam didicisti, ne eam, obsecro, dediscas, ut in iustitia proueharis. Quo enim magis humilitas crescit, eò magis omnis uirtus, omnisque puritas animæ augmentum capit. Nam dum te ipsum agnoscis, ad Dei cognitionem te amplius præparas; dum Dei cognitionem auges, eius amorem promoues; dum amor prouehitur, cura obsequendi Deo, & bonis operibus ei placendi solidatur.

Humilitatem esse receptaculum omnium bonorum.

CAPVT VIII.

ALTERAM iam causam inuestigamus, quare Deus tantopere in nobis humilitatem exoptet. Ea autem est, quia humilitas mirabili ratione mentem ad bonum præparat, & ad recipienda cælestia & spiritualia dona disponit. Deus est perennis fons omnis boni, cui proprium est misereri semper, & parcere; cui nihil amabilius est quam dare, effundere, & se ac omnia sua largiri mortalibus. [Dat ille omnibus affluentem,] hoc est, liberaliter, copiose, abundanter, [& non improperat,] nec exprobrat nobis beneficia sua, ut aliquod ex mendicitate nostra

A donum extorqueat. Dat naturalia bona, vitam, sanitatem, opes, honores, voluptates. Dat bona moralia, prudentiam, iustitiam, fortitudinem, temperantiam, & reliqua, quæ vitam nostram secundum rationem instituunt. Dat bona supernaturalia: nam gratiam & gloriam dabit Dominus, illustrationes, instinctus, consolationes, & alia huius generis, quæ nos faciunt felicitatis æternæ participes. Dat & se ipsum, quo fatiemur, dat suum Spiritum, quo uiuamus; dat & Filium, quo ditemur, de quo pulchrè Thomas Aquinas cecinit:

*Se nascens dedit socium,
Conuescens in edulium,
Se moriens in pretium,
Se regnans dat in premium.*

D. Thom.
opus.

B Et quia quasi suum munus est dare, & communicare se ipsum & sua, quod infinita est bonitatis, idè comparatur igni & soli, ut sicut ignis semper calefacit, semper urit, & omnes suas vires exurit, ut ad vitibilia actione perueniat; eaque in se ipsum conuertat: & sicut sol semper illuminat, semper inferiorem fouet, & nihil est tam occultum, tam in visceribus terræ reconditum, cui non suæ uirtutis influxum impertiat: ita & Deus noster, uerè ignis consumens, & iustitiæ sol, illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum, & fouet illum, & cumulat donis suis, & si quam in corde inueniat rimulam, per eam statim intrare contendit. Non querit occasiones recedendi ab amicis suis, sed querit illas (sicut per infinita sæcula benedictus) ut ad inimicos & hostes accedat, sibi amicos faciat, & innumeris bonis repleat. Non est ille, ut ait Ambrosius, auarus munerum, nec beneficii parcus, nec gratiæ angustus, & frugi; sed opulentiæ largitatis, quos redimit à peccato, auget in præmio. Atque ut Philo, Indæorum disertissimus, scripsit, solus ille habet perfectam & omnimodam largitatem. Nam qui inter homines aliis dona largiuntur, saltem ab iis, quos beneficiis affecerunt, laudem aut honorem expectant, idèque non tam datores, quam uenditores sunt appellandi. At Deus non uenditor est, æquum pretium rebus suis statuens, sed donator omnium, nullam permutationem cupiens. Non ipse indiget, nec quisquam natus potest accepta recipere. Est ergo hæc quasi propensio quædam, aut potius natura Dei, qua summè pronus est ad donandum, & ad largiendum bona, & effundendum propensius. Quod & illa Esdræ uerba significant: Nonne ego uos rogavi, ut pater filios, & ut mater filias, & ut nutrix paruulos suos, ut essetis mihi in populum, & ego uobis in Deum, & uos mihi in filios, & ego uobis in patrem? Ita uos collegi ut gallina pullos suos sub alas suas. Modò autem quid faciam uobis?] Proferus ille nos rogat, ipse obsecrat, ut se, & sua accipiamus, quibus diuites & felices sumus: & hæc est illi eximia uoluptas, sine ulla spe retributionis dona pretiosa largiri.

Ambros.
lib. 2. de
Apologia
Dauid.
Philo lib.
de Cherubin.4. Esdræ
1. 28.

C Cum uero Deus largus sit in donando, non prodigas, in creatura, quam donis afficit, aliquam aptitudinem ad recipiendum aliquamque capacitatem requirit, ne bona sua ab inidoneis accepta, infructuosa persistant. Res ipsæ naturales potestatem aut aptitudinem habent, ut motiones sibi congruas, & proprietates, perfectionisque recipiant: